

INIJOSS

İnönü University International Journal of Social Sciences / İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi,

Volume/Cilt9 Number/Sayı 2 (2020)

<http://inonu.edu.tr/tr/inijoss> --- <http://dergipark.gov.tr/inijoss>

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

Gönderim Tarihi: 12/05/2020 | Kabul Tarihi: 29/09/2020

YAŞLI KADINLARIN GÜNDELİK HAYATLARI VE YAŞAMDAN BEKLENTİLERİ: YAŞLI BAKIMEVİ ÖRNEĞİ*

Gamze SEZEGEN

Lisans Mezunu, Yozgat Bozok Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü
gamzesezegen75@gmail.com
0000-0002-9563-7906

Hülya ÇAKIR

Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü
hulya.cakir@yobu.edu.tr
0000-0001-8115-4076

Atıf / Citation: Sezegen, G. & Çakır H. (2020). Yaşlı Kadınların Gündelik Hayatları Ve Yaşamdan Beklentileri: Yaşlı Bakımevi Örneği. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, (INIJOSS)*, 9(2), 493-509.

Öz

Yaşlılık engellenmesi mümkün olmayan ve geri dönüşü olmayan süreçtir. Yaşlı nüfus artışı Türkiye'de de son yıllarda yaşlılara yönelik sosyal hizmet modellerine ihtiyacı arttırmıştır. Yaşlılık sürecinde pek çok sorunla karşılaşılma ile beraber bu sorunların en önde geleni yaşlı bireylerin bakımınıdır. Yaşlılık sürecinde olan tüm bireyler bakıma ihtiyaç duymasa da hastalanmaları ve fiziksel yetersizlikleri nedeniyle büyük çoğunluğunun yardıma ihtiyaç duyma olasılığı artmaktadır. Yaşlılık döneminde bireylerin hastalıkları uzun sürede atlatması ve fiziksel yetersizlikleri sebebiyle aileler toplumsal bakım alternatiflerinden birini seçmek zorunda kalmaktadır. Özellikle sanayi toplumunda kadınların da iş hayatında yer alması yaşlı bakımının evde yapılamamasına, bakım hizmetinin kurumlara devredilmesine neden olmuştur. Bu çalışmada yaşlı kadınların bakım evlerindeki gündelik hayatları ve yaşamdan beklentileri ele alınıp değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Gündelik Hayat, Yeniden Sosyalleşme.

EVERYDAY LIVES AND EXPECTATIONS FROM LIFE OF OLD WOMEN: EXAMPLE OF ELDERLY MAINTENANCE

Abstract

Aging is a nonpreventable and irreversible process. The increase in elderly population in recent years in Turkey has increased the need for nursing homes located between models of social services for the elderly. Although many problems are encountered in the old age process, the most prominent of these problems is the care of elderly individuals. Although all individuals in the old age process do not need care, most of them are likely to need help due to their illness and physical disability. Families have to choose one of the social care alternatives due to the fact that individuals overcome the illnesses in a long time and physical disabilities. Participation of women in the business life, especially in the industrial society, caused the elderly to not be able to do home care and to transfer the care service to the institutions. In this study, the daily lives and expectations of elderly women in nursing homes will be discussed and evaluated.

KeyWords: Aging, Everyday Life, Re-Socialization.

GİRİŞ

Yaşlılık sürecinde görülen en önemli sosyal sorunlardan biri yaşlı bakımıdır. Yaşlanan birey kendine bakamaz hale geldiğinde barınma, bakım gibi ihtiyaçlarını karşılamak için başkalarına muhtaç hale gelebilmektedir. Devlet ise bakıma muhtaç olan yaşlı bireyler için kurumlar açarak yaşlı bireylerin bakım, barınma gibi ihtiyaçlarını bu kurumlarda karşılamaya çalışmaktadır. Modern toplumun bir ihtiyacı olarak ortaya çıkan huzurevleri, bakım merkezleri ülkemizdeki yaşlıların yaşamlarının geri kalan kısmını kaliteli bir şekilde geçirmelerini sağlamayı amaç edinmiştir. Hem ulusal hem de yerel düzlemde yaşanan modernlik ve geleneksellik arasındaki çatışma ortamı bu kurumdaki amacın yerine getirilmesini de etkilemektedir (Şenol ve Erdem, 2017: 39). Bu araştırmanın saha çalışması da buradan hareketle toplumsal yapısı geleneksel/ataerkil olan Tokat ilinin Niksar ilçesindeki Özel Yaşlı Bakımevi'nde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ile yaşlı kadınların gündelik yaşamları ve hayattan beklentileri göz önünde bulundurularak yaşlı bireylerin psikolojik, sosyalleşme vb. gibi bir takım sorunlarını değerlendirip ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada yaşlı bakım evinde yaşayan yaşlı bireylerin bakımevindeki gündelik yaşamları ve hayattan beklentileri ele alınıp değerlendirilmektedir.

1. YAŞLILIK

Canlı varlıkların zaman içerisinde aldıkları mesafe "eskime" veya "yıpranma" olarak tanımlanırken canlı varlıklar için "yaşlanma" terimi tercih edilir. Çünkü canlı organizmaların zaman içerisindeki yaşlanma süreci her ne kadar yıpranma ve bozulmayı içeren bir süreç olsa da onarım ve yeniden yapım mekanizmaları devrededir. Bu nedenle "yaşlanma", dünyaya gelen her canlının zaman içerisinde aldığı mesafe olup ölümlü sona ermektedir (Duyar, 2008: 9-19).

"Yaşlanma" kavramı; bireylerde, yaşamda deneyimlenen süreye bağlı olarak görülen; biyolojik, psikolojik ve sosyolojik anlamda yapısal/fonksiyonel değişim ve bozulma süreçlerine işaret eder (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010: 16-17). İnsan öznesinin yıllar içerisinde yaş alıyor olmasına bağlı olarak yaşadığı değişimlerin girift ve çok boyutlu olmasına rağmen biyo-psiko-sosyal bir varlık olarak tanımlanması değişimlerin de bu ana çerçeve ekseninde değerlendirilmesine sebebiyet vermiştir.

Yaşlılık fiziksel, psikolojik ve sosyal boyutları ile değerlendirilmesi gereken bir süreçtir. Fizyolojik boyutuyla yaşlılık, kronolojik yaşla birlikte görülen değişimleri ifade ederken; psikolojik boyutuyla yaşlılık, algı, öğrenme, psikomotor, problem çözme ve kişilik özellikleri açısından insanın uyum sağlama kapasitesinin kronolojik yaş ilerledikçe değişimini ifade etmektedir. Sosyolojik açıdan yaşlılık ise bir toplumda belirli yaş grubundan beklenen davranışlar ve toplumun o gruba verdiği değerlerle ilgilidir (Birren, 1982).

Buradan da anlaşıldığı gibi yaşlılığın fizyolojik boyutu kronolojik ve psikolojik boyutuyla doğru orantılıdır. Yaşlılığın fizyolojik boyutunda bireyde kronolojik yaşında değişim meydana gelmekte ve kronolojik yaşının ilerlemesiyle beraber bireyde yaşlanmanın artması psikolojik ve sosyolojik değişikliklere neden olmaktadır. Sosyolojik boyutta yaşlılığı toplum belirlemektedir. Yaşlı bireyin nasıl bir davranış şekline sahip olacağını, nasıl giyineceğini ve nasıl hareketlerde bulunacağını toplum belirlemektedir. Belli bir yaşlılık tipi vardır ve toplum bunu artık kabullenmiştir.

Kadın Yaşlılığı

Yaşlılık olgusunun modernleşme temelinde evriminin, en net görünümünden biri kadınların yaşlılığı üzerine olduğu görülür. Bu bağlamda, geleneksel toplum yapısındaki “yaşlı kadınlar” ile günümüz modern toplum yapısındaki “yaşlı kadınların” hem yapısal hem de işlevsel olarak farklılaştığı, ayrıca tarihsel süreç itibarıyla “yaşlı kadınlar” a yönelik toplumsal algının da değiştiği yönünde görüşler bulunur. Bu görüşü savunanlara göre, yaşlı kadınların sosyal değeri azalmış, yaşlı toplumsal cinsiyet rolleri değersizleşip üyelerini sosyal yaşamdan soyutlayan mekanizmalar haline gelmiştir (Tufan, 2007: 100).

Cinsiyetler arası eşitsizliğin, ayrımcılığın ve istismarın kadınlar aleyhine olduğu kabul edilir. Ülkemizde de kadına yönelik sorunlar yoğunlukla eğitim, istihdam, gelir düzeyi gibi alanlarda öne çıkmaktadır. Günümüz kadın yaşlılarının birçoğunun, gençlik ve yetişkinlik dönemlerinde eğitim ve meslek hayatına çok az dahil olmalarından dolayı okuryazarlık oranlarının düşük olduğu, dolayısıyla yaşlılıkta kendini ifade edebilme, ihtiyaçlarını karşılayabilme zorlukları yaşadıkları, bu durumun kendilerini güvensiz, huzursuz ve korku içinde hissetmelerine neden olduğu belirtilir (Tufan, 2003: 23).

Modern yaşamın koşulları, genç nüfusta düşüşe yol açarken yaşlı kategorisindeki nüfus artışını da hızlandırmaktadır. Erkeklerle göre ortalama yaşam beklentisinin kadınlarda daha yüksek olması, yaşlı kadın nüfusunun görece yüksek olmasını beraberinde getirmektedir. Çocukların ayrı şehirlerde ya da mekanlarda yaşaması, kurumsal desteğin yetersizliği, eşin ölümüyle oluşan yalnızlıkla birlikte kadınların daha çok mağduriyeti söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla yaşlı nüfusun artışıyla oluşan demografik değişim sonucunda yaşlı kadın sayısı artmış ve zaten dezavantajlı konumda bulunan kadının yaşlandıkça toplumsal, ekonomik ve politik sorunları da artmıştır (Özkul, Kalaycı ve Aslan, 2017: 372).

2.YAŞLILIĞA İLİŞKİN KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

Yaşlılığı açıklamak için çeşitli kuramsal yaklaşımlar geliştirilmiştir. Yaşlılıkla ilgili kuramlar iki ana grupta incelenebilir. İnsan doğar, büyür, gelişir ve ölür. Ölümün doğasını anlamak, biyolojik organizmanın döllenmeyle başlayan ve bütün bir ömür boyu süren büyüme, gelişme, olgunlaşma ve son olarak hücre kayıpları ve moleküler yaşlanmaya bağlı olarak biyolojik organizmanın işlevinin sona ermesi anlamına gelen ölüm sürecinin nedenlerini anlama çabası yaşlanma ve yaşlılığı biyolojik açıdan incelemeye yönelik kuramların odak noktasını oluşturmaktadır (Url-1). Yaşlılığı

açıklamaya yönelik biyolojik kuramlar; yaşam hızı kuramı, immünolojik yaşlanma kuramı, serbest radikaller kuramı, yaşlanma ve yıpranma kuramı şeklindedir.

Yaşlanma ve yaşlılığı açıklamaya yönelik toplumsal kuramlar sosyolojik olarak yaşlılık döneminde ortaya konan davranış, tutum, işlev, ilişki ve etkileşimleri açıklama gayreti içerisinde olup, yaşlanma ile birlikte toplumsal düzeyde meydana gelen değişimleri ve bunun nedenlerini irdeleme fonksiyonuna sahiptir (Url-1). Yaşlılığı açıklamaya yönelik toplumsal kuramlar ise kopma kuramı, rol bırakma kuramı, eksiklik kuramı, aktivite kuramı, süreklilik kuramı ve modernleşme kuramlarıdır. Araştırmamızın kuramsal çerçevesini modernleşme kuramı oluşturmaktadır. Modernleşme kuramı; 1972’de Cowgil ve Holmes tarafından geliştirilmiştir.

Donald Cowgill, toplumların modernleşme düzeylerinin yaşlılara etkileri açıklamaya çalışmaktadır. Ona göre yaşlı kabul ediliş yaşı ile modernleşme arasında sistematik bir ilişki bulunmaktadır. Yaşlılık başlangıcı kabul edilen yaş, toplumların modernlik seviyesine göre artmaktadır(Kurtkapan, 2017: 41).

Kuramın temel savı toplumlar modernleştikçe yaşlıların konumunda bir gerilemenin olduğu yönündedir. Endüstrileşmeyle birlikte ortaya çıkan yeni yaşam biçimine geçişle beraber, kuşaklar arası süreçte, belirli bir yörede yerleşik olan geniş aileden daha mobil hale gelen çekirdek aileye dönüşüm, toplumsal yaşamda “kazanılmış” statülerin hâkim hale gelmesi, bireysel çabayla elde edilen gelirin sağladığı ekonomik özgürlük, birey lehine gelişen eğitim, meslek, sağlık, vb. modern “güven düzenekleri” (Giddens, 2014: 82)yaşlı bireyin güvenlik, saygı, sevgi, ait olma ve kendini gerçekleştirme gibi gereksinimlerini tehdit etmektedir.Bunun tam aksine geleneksel toplumlarda yaşlıların bilgilikleri ve tecrübelerinden kaynaklanan statüleri gereği toplumsal saygınlıkları da bir o kadar yüksektir.

Ailede en köklü yapısal değişimleri çocuk bakımı ve büyüklerin bakımını aile dışı kurumlara bırakmasıdır. Çocuklar kreş, anaokulu, bakıcı aile, yetiştirme evi, çocuk esirgeme kurumları gibi kurumlara bırakılırken büyüklere de huzur evine terkedilmektedir. Çocuk yetiştirme yurtları, huzur evleri, yaşlı bakım evi gibi birçok kurum bu süreçte ortaya çıkan kurumlardan bazılarıdır (Canatan ve Yıldırım, 2011: 127).

Modern ailenin geleneksel aileye göre küçülmesi ile endüstrileşmeyle birlikte kadının iş hayatına geçiş artışı, yaşlıların ailedeki konumunu olumsuz etkilemiştir. Ayrıca teknolojik gelişmelerle beraber bilgiye kolay ulaşım yaşlı bireyin bilgi ve birikimlerini aktarmada bir engel olarak saygınlıklarını yitirmeye sebep olmuştur. Modern toplumla beraber eğitime önem verilmesiyle okuryazarlık oranının artması yaşlıların bilgelik pozisyonunu zedelemiştir. Bu gelişmeleri yaşlıların ailedeki geleneksel anlamda bilgi aktarıcılığı rollerini zayıflatmakta ve ailedeki önemini düşürmektedir.

3. YAŞLILIK DÖNEMİNİN ÖZELLİKLERİ

Yaşlılık döneminin anlaşılabilmesi için yaşlılık döneminin fiziksel, psikolojik ve sosyal özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir.

3.1. Yaşlılık Döneminde Fiziksel Özellikler

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)’ne göre sağlık; bireyin bedensel, ruhsal ve sosyal anlamda tam bir iyilik halinde olması olarak tanımlanmaktadır. Yaşın ilerlemesine bağlı olarak doku ve organlarda yaşlanma gerçekleşir. Her türlü hastalığa karşı direnci azalır ve daha kolay ve sıklıkta hastalanır

(Yertutan, 1991:1-2). Fiziksel değişimle beraber kas iskelet sisteminde duruş, yürüyüş bozuklukları, hareketlerinde yavaşlama meydana gelmektedir. Yaşlıların gözde bozulmalar, koku almada zorluk çekme vb. duyu organlarında da değişimler meydana gelebilmektedir. Anlaşıldığı üzere yaşlanan birey büyük bir fiziksel değişime uğramaktadır. Bu fiziksel değişim ise yaşlı bireylerin tüm hayatını etkilemektedir. Yaşlılığın en önemli göstergesi fonksiyonel kapasite ve işlev kaybı olarak kabul edilmektedir. Fonksiyonel kapasiteyi artırmanın amacı ise yaşam kalitesini artırmaktadır (Balcı, 2012:42).

3.2. Yaşlılık Döneminde Psikolojik Özellikler

Bireylerin algı, öğrenme, psiko-motor, problem çözme ve kişilik özelliklerinde meydana gelen değişimler yaşlanmanın psikolojik boyutunu oluşturmaktadır (Zahide, 2017: 10).

Yaşlılıkta bireyler psikolojik açıdan değişime uğramaktadır. Yaşlılığın ilk belirtilerinden birisi yaşlı bireyin eskiye olan özleminin artması ve yaşlanmayla başlayan bireyle genç nesil arasındaki mesafenin eskiye oranla açılmasıdır. Güncel konulara ve değişen dünyaya ayak uydurmada çok büyük zorluklar yaşayan yaşlı bireyler eskiye büyük özlem duyarlar ve eskiden yaptığı alışkanlıklarını devam ettirmekte çok ısrarcıdırlar. Yaşlılar bu dönemde kendi içlerine kapanırlar ve kendi içlerine kapanmalarından dolayı daha ben merkezci bir kişiliğe bürünürler. Yaşlılık dönemi emeklilik ile başlayabilmektedir (Yerli, 2017: 1283).

Emeklilik dönemiyle beraber yaşlı birey önceki statülerini kaybetmekte ve kendini değersiz, işe yaramaz hissedebilmektedir.

3.3. Yaşlılık Döneminde Sosyal Özellikler

Yaşlılıkta kişinin toplumsal etkinliği ve gücü, saygınlığı, yakın ilişkileri, sosyal yaşantısı ve beklentileri azalır. Kendi ihtiyaçlarını karşılayıp diğer insanlara yardım ederken giderek yardıma muhtaç insan durumuna gelebilmektedir. Yaşlı kimse, günün birinde kısa veya uzun bir dönemde çocuklarına bağımlı olarak kalabileceği düşüncesinden tedirgin olmaya başlar. Birçok yaşlıya göre bağımlı olma düşüncesi küçük düşürücü ve suçluluk duygusu uyandırıcıdır. Bir kısmına göre de memnunlukla karşılayacakları yardım anlamı taşımaktadır (Yerli, 2017: 1284). Yaşlanmanın sosyal anlamı toplumlarda farklılık gösterebilmektedir. Özellikle geleneksel toplumlarda gençlikten yaşlılığa doğru rollerin azalması yaşlıların yeni sürece alışmalarını zorlaştırmaktadır. Bu toplumlarda yaşlılar huzurevlerini kendilerini sosyal hayatlarından soyutlayan mekan olarak değerlendirebilmektedir.

4. YAŞLILIK DÖNEMİNDE YENİDEN SOSYALLEŞME

Toplumsallaşma, bireyin, belirli bir toplumun üyesi, belirli bir kültürün parçası olma sürecidir (Kaplan ve Çetinkaya, 2014:120). Rol ve statüler, gelenek ve görenekler, hukuk, siyaset, ekonomi gibi temel kurumlar, sosyal ve bireysel ilişkiler ya da etkileşimler toplumsal hayatı tanımlayan başlıca unsurları oluşturur. Bu etkileşim sürecinde bireyler birarada yaşamayı öğrenmekte ve yaşadıkları toplumun bir parçası olmaya başlayarak sosyalleşme sürecine girmektedir. Toplumsal davranışı öğreten ve sosyalleşmeyi belirleyen araçlar statü ve rollerin kazanılmasıdır. Her toplumsal parçanın bireye kazandırdığı toplumsal davranış biçimleri vardır ki bunların toplamı, kültürün ve yapıların temsilini vermektedir (Sağır, 2013: 478).

Sosyalleşme süreci ilk başta aile içinde başlamaktadır. Aile ile başlayan sosyalleşme süreci daha sonrasında okul ve meslek hayatı ile devam etmektedir. Bireyin son dönemi ise meslek hayatının bitimiyle başlayan emeklilik dönemidir. Yaşlı birey emeklilikle beraber rol kaybı yaşamakta ve yeni sosyalleşme alanları aramaya başlamaktadır. Yaşlı birey bu süreçte kaybettiği rol ve statüyü kendi yaş çevresinde oluşturmaya çalışmaktadır. Bunun için ise kendi yaş çevresinde olan kişilerle zaman geçirmeye ve programlar düzenlemeye gayret göstermektedir. Yaşlı kadınlar yemekler yaparak çevresindeki yaşlı bireylerle sohbetler düzenlemeye, yaşlı erkekler ise genellikle kahvehaneler vb. gibi yerlerde bulunarak kendilerine bir sosyalleşme alanı bulmaya çalışmaktadır.

Yeniden Sosyalleşmede Yaşlı Bakımevlerinin Rolü

Yaşlı bakımevleri, yaşlıların sağlıklarını yakından takip etmek ve ona göre uygulamalarda bulunmak, yaşlı bireyleri ve sürekli başkalarının bakımına muhtaç olan bireylerin bakımlarını sağlayıp, sorunlarına çözüm bulmak ve geriatri ve gerontoloji alanındaki çalışmalarını yakından takip etmeyi amaçlayan kuruluşlardır. Kısacası yaşlı bireylerin ve başkalarının bakımına muhtaç olan kişilerin her ihtiyaçlarında yanında bulunmaları ve onların kendisini iyi hissetmelerini sağlamalıdır. 7/24 onlarla ilgilenmektedirler. Yaşlılık döneminde yaşanan sorunlar sadece yaşa bağlı değildir.

Hızlı nüfus artışına ek olarak; kentleşme, iç ve dış göçler nedeniyle çekirdek aileye dönüşüm, geniş aile sayısının azalması, ekonomik sorunların varlığı, kadınların çalışma yaşamına katılması, çekirdek aileye dönüşüm sonucu konutların küçülmesi nedeniyle yaşlılar için uygun ve yeterli ortam olmaması, gençlerin yaşlılığa bakış açısı, kuşaklar arası iletişim bozuklukları, yaşlanmayla birlikte sağlığın bozulması ve bağımlılık yaşlıların evde bakımını güçleştirmiştir (Ardahan, 2010).

Ardahan (2010)'ın da belirttiği üzere (göç, kentleşme, kadının iş hayatına atılması) nedeniyle yaşlılara verilen önem zaman gittikçe azalmış ve aile ile yaşayan yaşlı bireyler zamanla devletin ve özel kurumların yaşlı bireylere sunduğu hizmetlerden yararlanmaya başlamışlardır. Modern toplumda yaşlı bireylere hizmet veren kuruluşlar arasında yaşlı bakımevleri de vardır. Yaşlı bakımevleri genellikle bakıma muhtaç, kendi başına gereksinimlerini yerine getiremeyen yaşlı bireylere bir çatı olmuştur.

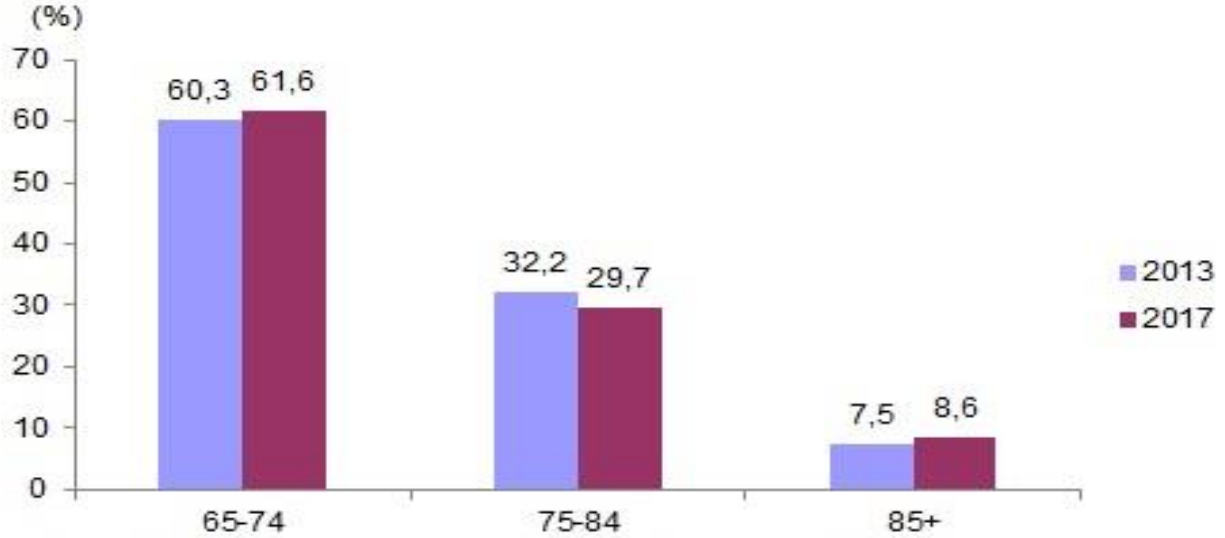
5. TÜRKİYE'DE YAŞLILIK

Birleşmiş Milletler'e göre, bir ülkedeki yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranının %8 ile %10 arasında olması, o ülke nüfusunun "yaşlı", %10'un üzerinde olması ise "çok yaşlı" olduğu anlamına gelmektedir (TÜİK, 2014). Türkiye'de yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı 2014 yılında %8 iken, 2016 yılında bu oran %8,3'e ve 2018 yılında %8,8'e yükselmiştir. TÜİK'in 2018 yılına ilişkin "İstatistiklerle Yaşlılar" çalışmasına göre ise yaşlı nüfusun %44,1'ini erkekler, %55,9'unu kadınlar oluşturmaktadır (TÜİK, 2018).

Türkiye'nin yaşlanma hızının diğer ülkelerden oldukça fazla olacağı ileri sürülmektedir. Örneğin 1960 yılından günümüze kadar Türkiye nüfusu 3 kat artarken, yaşlı nüfusu (65+) 7 kat artmıştır. Sadece genç yaşlıların değil ancak ileri yaşlıların (80+) da sayısı hızla yükselmektedir. Yaşlı nüfusun artış hızı göz önüne alındığında gelecek 40 yıl içerisinde Türkiye'nin genç ve dinamik bir nüfusu olduğu yargısı değişecektir. Bu artışın nedenleri olarak doğurganlığın düşmesi, ölüm oranlarının düşmesi ve farklılaşan göç süreçleri olduğu ifade edilmektedir (Arun, 2014:4).

Tüm bu veriler ışığında Türkiye’de yıllar içerisinde yaşam koşullarındaki değişmelere (tıptaki gelişmeler, bilinç düzeyinin artması, sağlıklı beslenme vb.) bağlı olarak yaşlılık oranlarının arttığı görülmektedir. Yaşam süresini belirleyen faktörlerin başında sağlık sektörü gelmektedir. Bir ülkede sağlık olanakları ne kadar fazlaysa yaşam süresi de o kadar fazla olmaktadır. Yani sağlık olanakları ile yaşam süresi doğru orantılı olmaktadır. Bu tablodaki yaşam sürelerine bakıldığında Türkiye’de sağlık olanaklarının gelişim gösterdiği görülmektedir.

Tablo 1:Yaş Grubuna Göre Yaşlı Nüfus Oranı, 2013-2017

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2013, 2017
Grafikteki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Tabloya bakıldığında da görüldüğü üzere 2013-2017 yılları arasında yaşlı nüfus oranında artış görülmektedir. Bu artış ise Türkiye’nin her geçen yıla oranla gelişmekte olduğunu bizlere göstermektedir.

Tablo 2: Yaşa ve Cinsiyete Göre Beklenen Yaşam Süresi, 2014-2016

Yaş	Toplam	Erkek	Kadın	(Yıl)
0	78,0	75,3	80,7	
65	17,8	16,1	19,3	
70	14,1	12,7	15,3	
75	10,8	9,7	11,7	
80	8,1	7,2	8,7	
85	6,0	5,2	6,4	

Kaynak: TÜİK, Hayat Tabloları, 2014-2016

Cinsiyet bazlı değerlendirme yapıldığında ise tabloda da görüldüğü üzere kadınların erkeklere oranla ortalama yaşam süreleri daha fazladır. Çalışmaların büyük çoğunluğu yaşlılıkta ortaya çıkan eşitsizliklerin maddi nedenlerden kaynaklandığı üzerinde durmaktadır. Oysaki medeni durum ve toplumsal cinsiyet de yaşlılıkta ortaya çıkan eşitsizlikleri şekillendirmektedir. Medeni durumdan

kaynaklı farklılıklar, evli ve dul olma durumlarında kendini göstermektedir (Arun ve Arun, 2011: 1515). Toplumsal cinsiyet ise üyesi olunan toplumun atfettiği rollerde kendini göstermektedir. Kadınların yaşlılık dönemine dek taşıdıkları toplumsal cinsiyet rolleri ve yaşadıkları ayırıcı uygulamalara yaşlılık döneminde bir de yaşlılığa bağlı “ageism” (yaş ayrımcılığı) eklenmesi ile çifte ayrımcılık yaşadıkları kabul edilmektedir (Kalaycıoğlu ve ark. 2003). Kısacası kadınların toplumda yaşlı olmanın getirdiği fizyolojik, psikolojik süreçlerin yanısıra gelir yoksunluğu, eş vefatı dolayısıyla mülksüzlük, yaşlılıkta yalnızlık vb. süreçlerle de hayatlarının şekillenmesi söz konusu olabilmektedir.

6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği kullanılmak suretiyle bilgi toplanılmış, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem ile kadınların bakımevi algıları ve anlamlandırmaları ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede hem betimleme yapılmış hem de çeşitli temalar geliştirilmiştir (Creswell, 2015: 98; Yıldırım ve Şimşek, 2008: 75). Örneklemin belirlenmesinde amaçlı örneklem tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme sorularının etik kurul tarafından değerlendirilmesi ve onaylanması sonrası kurumla gerçekleştirilen resmi izin yazışmalarıyla çalışmaya başlanılmıştır. Etik kurallar çerçevesinde görüşme öncesinde katılımcılara bilgi verilerek katılımcıların onayları alınmıştır. Araştırma Niksar’da özel bir Yaşlı Bakımevi’nde kalan 20 yaşlı kadınla gerçekleştirilmiştir. Araştırma bölgesinin Tokat ilinin Niksar ilçesi olarak seçilmesinde ilin toplumsal yapı özelliği ve araştırmacının burada ikamet ediyor olmasının yakından gözleme fırsatı bulması dolayısıyla çalışma bu il örneğinde oluşturulmuştur. Görüşme formu araştırmaya dahil edilen kadınlara bireysel olarak uygulanmıştır. Görüşmenin başlangıcında kadınları tanımaya yönelik sosyo-demografik sorular, sonrasında ise yaşlılıkla ilgili sorular yönelmiştir. Görüşme soruları, görüşmelerden önce yapılan literatür çalışması sonucunda elde edilen bilgiler ve daha önce yapılmış bazı araştırmalardan yararlanılarak düzenlenmiştir. Soruların anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Görüşmelerde yaşlı bireylerin özellikle geçmişleriyle ilgili sorularda derin iç çektikleri ve gözlerinin dolduğu gözlemlenmiştir. Görüşmelerden elde edilen bulgular betimsel analiz tekniğine tabi tutulmuştur.

7. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

Araştırma bulguları “Yaşlılığın Anlamsallığı”, “Geçmişe Ait Keşkeler”, “Türkiye’de Yaşlılara Verilen Önem”, “Yaşlıların Yaşam Kalitesi”, “Yaşlılığın Sosyal Hayata Etkisi” “Yaşlı Bakımevinde Geçirilen Bir Gün” gibi başlıklandırarak yorumlanmıştır. Katılımcılar sorular eşliğinde yaşlılığın bütün boyutları hakkında görüşlerini dile getirmişlerdir.

7.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Analizi

Görüşme gerçekleştirilen katılımcıların sosyo-demografik profilini değerlendirecek olursak; 20 katılımcı 65-82 yaş aralığındadır. Katılımcıların medeni durumlarına bakıldığında; 10 katılımcı evli, 1’i boşanmış, 3’ü eşinden ayrı yaşıyor ve 6’sının eşi vefat etmiştir. Literatürde kadınların erkeklere oranla ortalama yaşam sürelerinin daha uzun olduğu araştırmamızdaki katılımcı profilinde de görülebilmektedir.

Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında 2'si ilkokulu tamamlayamamış, 9'u ilkokul mezunu, 5'i ortaokul mezunu ve 4'ü lise mezunudur. Kadınların eğitim seviyesinin düşük olduğu görülmektedir, katılımcıların tamamına yakını ailelerinin kendilerine eğitim imkanı sunmadığını ifade etmiştir. Kadınların eğitim seviyesine bağlı olarak mesleki formasyona sahip olamamaları istihdamda yer almalarını engellemiştir. Katılımcıların yarısından fazlası 14'ü ev kadınıdır. Ücretli işte çalışan 6 katılımcının mesleklerine bakıldığında; 2'si temizlik görevlisi, 1'i terzi, 2'si memur ve 1'i aşçıdır. Ev kadınlarının gelirleri olmadığı için eşlerinin Ücretli işte istihdam edilen kadınların kendi emekli maaşları da aylık gelirlerini oluşturmaktadır.

7.2. Yaşlılığın Anlamsallığı

Yaşlılık duygusu her bireyi içten içe düşündüren bir süreç olmaktadır. Her birey için yaşlılık farklı bir anlam ifade etmektedir. Geçmiş yaşantılar, sosyal çevre, kişisel algı ve inançların yaşlılığa yüklenen anlamda etkili olduğu görülmektedir.

“Yaşlı olmak çok güzel bir duygu. Normalde kimse yardım etmezken bu dönemde tüm ihtiyaçlarımızı karşılamamız için yardımcı olan insanlar oluyor.” (A, 75, İlkokul mezunu).

“Yaşlılık güzel bir dönemdir. Çünkü gençlikte bulamıyorsun, sefil kalıyorsun, yiyemiyorsun. Şimdi ise Allah'a şükür Allah rızıkımızı veriyor.” (C, 67, Ortaokul mezunu).

Biyolojik kuramsal yaklaşımların açıklamaları ömür boyu süren büyüme, gelişme, olgunlaşma ve son olarak hücre kayıpları ve moleküler yaşlanmaya bağlı olarak biyolojik organizmanın işlevlerinde gençlik dönemine göre yaşanan azalmalar yaşlılığın anlamlandırılmasında temel faktör olmaktadır.

“Yaşlılık çok sorunlu bir dönemdir. Sürekli birilerinin yardımıyla ihtiyaçlarını karşılamak zorunda kalıyorsun. Kendi ihtiyaçlarını başkalarının yardımıyla karşılayınca kendimi çok yetersiz hissediyorum.” (B, 68, İlkokul mezunu).

“Yaşlılık kötü bir duygudur. Elden ayaktan düşmek üzüyor insanı.” (E, 76, İlkokul mezunu).

“Yaşlılık sağlık sorunlarıyla geçiyor. Zor bir dönem demek çok doğru olur.” (Q, 72, Ortaokul mezunu).

“Yaşlılığı yanınıza bile koymayın. Çok çalışmayın. Kendinizi işe vermeyin. İşe kendinize verince çok çabuk yaşlanıyorsunuz ve boşluğa alışamıyorsunuz” (Ş, 66, Lise mezunu).

Yaşlılığın anlamlandırılmasında geçmiş yaşantıların büyük önem taşıdığı görülmektedir. Gençliğinde yoğun çalışma ve sosyal hayatı olan yaşlılar genel olarak yaşlılığı kötü ve muhtaçlık olarak anlamlandırırken; sakin, durağan hayatı olan kişiler için çok ciddi bir değişim olarak görünmemektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu biyolojik anlamda yaşanan sorunların bireyde yetersizlik hissi yarattığı ve bununla baş etmenin yipratıcı olduğunu ifade etmişlerdir.

7.3. Geçmişe Ait Keşke'ler

Yaşlılık dönemi geçmişe olan özlemin fazlaca arttığı ve sürekli geçmişe dönük yaşamın olduğu bir dönem olmaktadır. Yaşlı birey sürekli geçmişini düşünmekte ve bu yüzden de yeni oluşuma ayak uyduramamaktadır. Katılımcılar burada iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Pişmanlığım yok, sonuçta hepsini özgür irademle yaptım diyen bir grupken, diğer grupta sebeplerini çeşitlendirerek pişmanlıklarını ifade etmişlerdir.

“Pişmanlığım yok. Yaşadığım hayatta seçimler bana aitti. Kendim seçtim ve kendim yaptım. Bunun için pişmanlık duymuyorum. Keşke demiyorum.”(K, 76, İlkokul mezunu).

Geleneksel toplumlarda çocukların yaşlılıkta sosyal güvence görülmesi algısının katılımcılarda beklenti yarattığı görülmektedir. Çocukları olduğu halde kurum bakımında kalan yaşlılar için yaşanan süreç hayal kırıklığına dönüşürken; evlenip çocuk sahibi olmayanlar için de keşke'lere dönüşmüştür.

“4 çocuğum var. Hepsini büyüttüm baktım, evlendirdim. Keşke onlarla bu kadar uğraşmasaydım. Halim bu kadar kötü olmazdı. Şimdi bana buradaki çalışanlar bakıyor, çocuklarım bakmıyor. Onlara boşa emek vermişim.” (M, 75, İlkokul mezunu).

“Keşke evlenseydim, çocuğum olsaydı. Her şey daha farklı olabilirdi.”(P, 65, İlkokul terk).

Görüşmelerde keşke'lerin gerekçelendirilmesinde sosyolojik olarak yaşlılık döneminde ortaya konulan davranış, tutum, işlev, ilişki ve etkileşimlerle geçmiş dönemdeki eylemlerin toplumsal düzeyde meydana gelen değişimler ekseninde ele alınarak ifade edildiği görülmektedir.

Neden çalışmışım diyorum. Beni buraya bıraktılar. Kendimi boşa yıprattım.” (D, 72, Ortaokul mezunu).

“Pişmanım. Çok çalıştığım ve değmediğini gördüğüm için pişmanım.” (X, 68, İlkokul mezunu).

Yaşlıların büyük çoğunluğunda da gelinen noktadan duyulan memnuniyetsizliğin sürecin başarısızlıkla sonuçlandığını düşünmelerine neden olduğu görülmektedir.

7.4. Türkiye’de Yaşlılara Verilen Önem

İkili bir süreç işlemektedir. Türkiye geliştirmekte olan ülkeler arasında bulunmaktadır, sağlık alanında gelişmelerin olması yaşlı nüfusun artışına neden olmaktadır. Yaşlı nüfusunun artış göstermesiyle birlikte devletin sosyal hizmet sunumu olarak yaşlılara sunduğu hizmetlerin çeşitliliği artmaya başlamış ve yaşlılara daha fazla özen gösterilmeye çalışılmıştır. Görüşmecilerin büyük çoğunluğu Türkiye’de yaşlılara önem verildiğini söylemektedir. Aile içinde verilmeyen önemin bu kurumlarda gösterildiğini dile getirmişlerdir.

“Devlet bize bakıyor. Türkiye’de yaşlılara önem veriyorlar. Önem vermeseler buraları yaparlar mıydı?”(Y,66, Lise mezunu).

“Türkiye’de yaşlılara önem veriyorlar. Buralar olmasa bize kim bakacaktı.” (Z, 82, İlkokul mezunu).

“Bakım evlerinin olması yaşlılara önem verildiğini gösterir. Ailemizden önem görmedik ama Türkiye’de kurumlar bize önem gösteriyor.” (L,72, Ortaokul mezunu).

“Önem verilmiyor. Türkiye’de gençler yaşlılara önem vermiyor. Bizi benimsemiyorlar, yakınlık kurmuyorlar. Devlet ise böyle yerler açarak bize önem verdiğini zannediyor.” (N,76, İlkokul mezunu).

“Burada yaşamaktan memnun değilim. Buradaki koşullar güzel fakat ben evimde olmak isterim. Mutlu olmam için evimde olmam gerek.”(T, 67, İlkokul terk).

Hizmet modellerinin bu kadar çeşitlenmesi talebin olduğunun göstergesidir. Görüşme gerçekleştirilen 20 katılımcıdan 15’i bireysel ihtiyaçlarını giderememelerinin bakım veren kişiye ihtiyaç duyulmasına neden olduğunu ve kurumdaki personel sayesinde gündelik ihtiyaçlarının karşılanmasının kendilerinde memnuniyet yarattığını ifade etmişlerdir. Memnun olmadığını ifade eden az sayıda katılımcı ise ömrünün geri kalanını sıcak ev ve aile ortamında geçirmek istediği ve kurumun bu duygusal ihtiyaçlarını karşılayamadığını belirtmiştir. Geleneksel toplumlarda yaşlılık

ve yaşlılık deneyimlerinin değerli olduğu düşünülürken, sanayileşme sonrası toplumlarda yaşlılık ve yaşlılık deneyimlerinin daha az değerli görüldüğü söylenebilir. Modern toplumların dönüşen yapısında yaşlı bireylerin değersizleşmesi, onlara sosyal, ekonomik ve kültürel olarak gereken önemi vermemeye yol açmaktadır. Bu şekilde modernleşme kuramının temel savının burada işlerlik kazandığı görülmektedir.

7.5. Yaşlıların Yaşam Kalitesi

Yaşam kalitesinin belirlenmesinde bireyin kişisel durumu (kişiliği, sorunları ile başa çıkma yolları, inançları,duygusal durumu) ve sosyo-kültürel durumu (toplum, çevre, kaynaklar, iş) temel faktörler olarak yer almakta,sağlık durumu (hastalığı ve buna bağlı olarak çıkan bozukluklar, özürülük ve engellilik durumu) da gerek kişisel gerekse sosyo-kültürel durumla etkileşerek yaşam kalitesi üzerinde belirleyici rol oynayabilmektedir (Bölükbaşı, 2007: 45-49).

Yaşlı bireylerin yaşam kalitesinin normal bireylere nazaran daha yüksek seviyede olması gerekmektedir. Genç bireyler kendilerini geçindirebilir, kendilerine bakabilir durumdayken yaşlı bireyler bu koşulları tek başlarına yapmakta zorluk çekmektedir. Bunun için Türkiye’de yaşlı bireyler için kurumlar açılmıştır. Kurumlarda yaşlı bireylere daha iyi bir bakım ve sağlık açısında daha iyi bir ortam sunulmaktadır. Yaşam kalitesi değerlendirmesinde de ikiye ayrılma durumu söz konusudur. İlk grup koşul ve şartlardan memnunken, ikinci grup koşulların iyileştirilmesi gerektiğini düşünmekte ve bu konuda iyileştirme önerileri de sunmaktadır.

“Allah’a şükür bu bize bile yetiyor. Yatak var, yemek var.” (V,67, Ortaokul mezunu).

“Bundan fazlasını istemem ayıp olur. Siz bakıyorsunuz tuvalet ihtiyaçlarımıza bile yardımcı oluyorsunuz.” (Ş,66, Lise mezunu).

Yaşam kalitesi literatürde çoğunlukla yaşlılık ile ilişkilendirilen ve bireyden bireye değişiklik gösteren öznel bir kavramdır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) yaşam kalitesini, bireylerinkültürel bağlamları içindeki yaşamlarını ve yaşamlarındaki değer sistemlerini ve hedeflerini, standartları ve ilgilerini algılamaları olarak tanımlamaktadır. Ülkemizde yaşlılara sunulan hizmetin kalitesini geliştirme ve değerlendirmedeyaşam kalitesi açısından huzurevleri gibi sürekli bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin kapasitesinin ve kalitesinin artırılması bu bağlamda önem taşımaktadır (Işıkhan, 2000).

“Sağlığımıza fazla önem verilmeli.” (P,65, İlkokul terk).

“Devlet herkesin ailesine bakım parası versin. Herkes hastalarına istediği gibi baksın.” (S,68, Lise mezunu).

Türk toplumunun sosyolojik yapısının katılımcıların bu ifadelerinde etkili olduğu görülmektedir. Barınma ve bakım süreçlerinde kurumsal yapılardan daha çok (donanımlı, profesyonel olmasına rağmen) tercihlerinin aile ortamı olduğu görülmektedir. Geleneksel toplum yapısının aile bağları ve sosyal çevre ilişkileri hafızalarında yer ettiğinden yoksunluk ve arayış yaratmaktadır.

7.6. Yaşlılığın Sosyal Hayata Etkisi

Kurum bakım hizmetinden yararlanmak yaşlı bireyler için alıştığı ortamdan uzaklaşmak, yıllar boyunca biriktirmiş oldukları sosyal sermayeyi kaybetmek ve toplumdaki soyutlanma anlamına gelebilmektedir. Yaşlı bireyin evi yıllardır yaşadığı ve alışık olduğu bir ortam olmakla birlikte, aidiyet hissettiği bir ortam olmasının yanında, özgürlüğünü de yaşayabildiği bir alandır. Huzurevi ise farklı kültürden bireylerle bir arada yaşamak zorunda olduğu, ilk kez karşılaştığı alışılmadık bir ortamdır (Şenol ve Erdem, 2017: 40). Katılımcılar kurum bakımında daha çok biyolojik gereksinimlerinin karşılandığını ifade etmişlerdir. İnsanın biyo-psiko-sosyal bir varlık olması gerçekliğinden hareket edilerek psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarına yönelik imkanların da sağlanması gerektiğini, yaşlılara bakım hizmeti sunan kurumlarda bu konuda eksikliklerin var olduğunu belirtmişlerdir.

“Sosyal hayat burada sınırlı oluyor. Hep aynı kişilerle sohbet ediyorum. Hep aynı şeyleri yapıyorum.” (Q,72, Ortaokul mezunu).

“Sosyal hayatım buraya gelmeden önce daha iyiydi. Buraya geldikten sonra sosyal hayat buradan ibaret oldu. Ben iyiysem iyiler. Aramı iyi tutmaya çalışıyorum. Yapılabilir”(R, 66, Lise mezunu).

“Konuşmakta bile zorlanıyoruz. İstedğim gibi bedensel hareketler yapamıyorum.”(T,67, İlkokul terk).

“Burada olmadan önce daha fazla çevrem vardı. Ama şimdi sadece burada olanlarla iletişimim var. Dışarıyla bağlantım kesildi ne yazık ki. Buradakilerle aram çok iyi, hepsiyle konuşuyorum.” (W,76, İlkokul mezunu).

“Dışarıda olsaydım zaman geçirecek çok şeyim vardı. Burada sadece benim gibi kalanlarla sohbet ediyorum. Yoksa zaman geçmiyor.”(X,68, İlkokul mezunu).

Görüşmelerdeki ifadeler yaşlıların kendi yaşam alanı içerisinde bakılmasını gerekli kılmaktadır. Çünkü yaşlı bireylerin yeniden yeni bir çevre edinmesi ve dostluklar geliştirmesi zor olmaktadır. Diğer taraftan yaşamış olduğu hatıraları ve anıları terk etmenin zorluğu da ortadadır.

7.7. Yaşlı Bakımevi'nde Geçirilen Bir Gün

Boş zaman fiziksel aktivitesinin ve egzersizin; genel sağlıkla ve hafif düzeydeki depresyon ve anksiyete ileolumlu şekilde bağlantılı olduğu gösterilmiştir. Huzurevinde yaşlılar için boş zamanlarını değerlendirebilecek planlı uğraşı etkinlikleri ve egzersiz programları bulunmadığından, yaşlıların çoğu televizyon izlemeyi ve dinlenmeyi tercih etmektedir (Bahar vd.,2005: 227-229). Görüşmelerde katılımcıların günlük eylemlerinin artık bir rutin hale dönüştüğü görülmektedir. Alan darlığından kaynaklı olarak yapacaklarının sınırlı olması onların yaşamlarının rutinleşmesine neden olmaktadır.

Ayaklarımda rahatsızlığım olduğu için pek dolaşamıyorum. Zamanımın çoğu yatakta geçiyor. Yemek saatlerimiz oluyor, yemeklerimizi yiyoruz. Akşam olunca uyuyoruz.”(C,67, Ortaokul mezunu).

“Sabah uyanıyorum. Kahvaltı yapıp ilaçlarımı içiyorum. Televizyon izliyorum. Sonra öğle vakti geliyor. Öğle yemeğimi yiyorum. Bakıcılarla muhabbet ediyorum. Gününü bu şekilde geçirmeye çalışıyoruz. Yakın arkadaşlarıma buluşuyorum. Gülüp, eğleniyoruz. (C, 67, Ortaokul mezunu).

“Sabah kalkıyorum. Kahvaltı yapıyoruz. El işi yapıyorum. Sonra ilaçlarımız geliyor. Sohbet muhabbet ile zaman geçiyor.”(Y,66, Lise mezunu).

“Sabah uyanıyorum. Kahvaltı yapıp ilaçlarımı içiyorum.Hava iyiye bahçeye çıkıyorum.Hava kötüyse toplu oturma salonuna oturuyorum. Sohbet muhabbet ediyoruz. Sonra uyumaya gidiyoruz.” (P,65, İlkokul terk).

Boş zaman etkinlikleri, bireyin yaşamı için yerine getirmesi gereken faaliyetlerin yanında özgür iradesiyle yapabileceği dinlenme, eğlenme, bilgi ve becerilerini geliştirme, toplumsal yaşama katılma gibi unsurların gerçekleştirilebileceği etkinliklerdir (Argan, 2013: 37-39).

“Sabah kalkıyorum. Kahvaltı yapıp ilaçlarımı içiyorum. Aklıma çocuklarım geliyor, Onları düşünüp ağlıyorum. Sonra öğlen yemek yiyorum. Oturma salonlarında sohbet ediyoruz. Günümüzü bu şekilde geçirmeye çalışıyoruz.” (Z,82, İlkokul mezunu).

Bazı katılımcılar kadınlık ve anneliğin de etkisiyle çocuklarına duydukları özlemin gün içerisinde akıllarına geldiğini ve bu durumun psikolojik anlamda yıpranmalarına neden olduğunu ifade etmişlerdir.

Sonuç

Toplumsal hayatın en küçük yapıtaşı olan aile, anne, baba, çocuklar ve her iki tarafın akrabalarından oluşan ekonomik ve toplumsal bir kurumdur. Aile ilkel toplumlardan, sanayi öncesi toplumlara, sanayi toplumlarından, sanayi sonrası toplumlara kadar büyük değişimler yaşayarak gelmiştir. Aile üyeleri arasında her zaman saygı duyulan ve tecrübelerinden ders çıkartılan kişiler yaşını almış bireyler olmuştur. Yani eski toplumlardan itibaren her zaman yaşlı bireylere karşı bir davranış kalıbı oluşturulmuştur.

Geleneksel geniş aile de aile içi ilişkiler hiyerarşik bir yapıya sahiptir. Yaş kavramı ön planda tutulan bu aile tipinde yaşlı bireylere her zaman bir saygı ve hürmet gösterisi yapılmakta ve yaşlı birey hayatını sonlandırana kadar bu aile içinde yaşamını sürdürmektedir. Sanayileşmeyle birlikte ortaya çıkan modern bir aile tipi olan çekirdek aile ise anne, baba ve çocuk(lar)dan oluşan bir aile tipi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentleşme ve sanayileşmenin bir ürünü olan çekirdek ailede aile büyüklerinin ve bireylerinin arasında bir iletişim bozukluğu yaşanmaktadır.

Geleneksel ailede kadın yaşamını ev içinde sürdürdüğü için çocuklarının ve yaşlıların bakımını sağlayan kişi pozisyonundadır. Sanayileşme ve kentleşmenin ortaya çıkmasıyla daha çok özel alanda yaşamını sürdüren kadın kamusal alana çalışma hayatına atılmıştır. Kadının ev içinde geçirdiği zaman azaldığından çocukların ve yaşlı bireylerin bakımı farklı kurumlara devredilerek gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Yaşlı bireylerin bakımı modern toplumla beraber zorlu bir sürece girmiş ve bu beraberinde ülkelerde yaşlılara yönelik sosyal kurumların kurulmasına yol açmıştır. Sosyal kurumların açılması ile beraber kendi ihtiyaçlarını karşılayamayan, evde tek kaldığında zorlanan yaşlı bireyleri aileler bu kurumlara yerleştirilmeye başlanmıştır. Sürecin başında fazla olmasa da günümüzde bu sosyal kurumlarda kalan yaşlı bireylerin sayısı epeyce artmıştır. Yani çocuklar için bakım konusunda devrediliş konuşulabilirken, yaşlılar için yatılı hizmet sunum modelleri tercih edilmiştir.

Yaşlı bireylerin aileleri tarafından yaşlı bakım evlerine gönderilmeleri yaşlı bireyleri daha fazla yalnızlaştırmakta ve hayata tutunma isteklerini azaltmaktadır. Bu durum yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla gerçekleştirilen görüşmelerde yaşlıların büyük çoğunluğunun ailesinin yanında kalmayı isterken bazı nedenlerden kuruma yerleştirilmelerini ifade etmelerinden de anlaşılmaktadır. Sürecin bu şekilde ilerlemesi yaşlı bireylerin ailelerine bakış açılarının değişmesine neden olduğu gözlemlenmiştir. Yaşlı birey artık “Neden ben onlara fazla emek verdim? , Çocuklarım için yaşadım, onların istediklerini yapmak için çalıştım ama onlar bana bakmıyor, neden?” gibi sorgulamalara girmektedirler.

Araştırmamız cinsiyetler arası eşitsizliğin yoğunlukla eğitim, istihdam, gelir düzeyi gibi alanlarda öne çıktığına ilişkin literatür bilgisini de doğrulamaktadır. Görüşme gerçekleştirilen kadınların büyük çoğunluğunun eğitim düzeyinin düşük olmasına bağlı olarak istihdamda yer almadıkları ve dolayısıyla gelirlerinin olmadığı eşlerinin emekli maaşlarıyla hayatlarını devam ettirmeye çalıştıkları görülmüştür. Yaşlı bireyler dışarıda geçirdikleri gündelik hayatlarını kurumlarda geçiremediklerini ifade etmişlerdir. Bu yüzden de yaşamdan beklentilerini kaybetmektedir. Yaşlı bireylerin evde bakımının yapılabilmesi için ev kadınlığının meslek olarak kabul edilmesi ya da ev kadınlarına maaş bağlanması önemlidir. Modernleşmeye bağlı olarak yaşanan toplumsal değişimi de göz önüne alarak yaşlı nüfusun artışına paralel olarak huzurevi vb. kuruluşların artacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla bu durum yaşlı bakımında kamusal desteğin artmasını zorunlu hale getirecektir. Bu çerçevede devlet yetkililerin planlama yapma zorunluluğu da ortaya çıkmaktadır.

Kaynakça

- Ardahan, M. (2010). Yaşlılık ve Huzurevi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(20).
- Argan, M. (2013). Rekreasyon Yönetimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-ofset Tesisleri.
- Arun, Ö ve Arun, K. B. (2011). Türkiye’de Yaşlı Kadının En Büyük Sorunu: Dulluk. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(4).
- Arun, Ö. (2014). Que Vadis' Türkiye? 2050'ye Doğru Yaşlanan Türkiye'yi Bekleyen Riskler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (32).
- Bahar, A., ve Parlar, S. (2007). Yaşlılık ve Evde Bakım. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4), 32-39.
- Bahar, A. Tutkun, H. ve Sertbaş, G. (2005). Huzurevinde Yaşayan Yaşlıların Anksiyete ve Depresyon Düzeylerinin Belirlenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 6
- Bahar, G., Bahar, A., ve Savaş, H. A. (2009). Yaşlılık ve Yaşlılara Sunulan Sosyal Hizmetler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(12), 85-98.
- Balcı, E. (2012). Bedensel Etkinlik ve Yaşlılık. (İçinde: Yaşlı Sağlığı: Sorunlar ve Çözümler). Halk Sağlığı Uzmanları Derneği.
- Beğler, T., ve Yavuzer, H. (2012). Yaşlılık ve Yaşlılık Epidemiyolojisi. *Klinik Gelişim*, 25(3), 1-3.
- Birren, J.E. (1982). *The Psychology of Aging*. Prentice Hall, Inc. New Jersey.
- Canatan, K. ve Yıldırım, E. (2011). *Aile Sosyolojisi*, (2. Baskı), İstanbul: Açılım Kitap.
- Creswell, J.V. (2015). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş yaklaşıma Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Duyar İ. (2008). (Ed: Mas, R, Işık A.T, Karan M.A, Beğler T, Akman Ş, Ünal, T.) (İçinde: Geriatri, Bölüm 1) Gerontolojinin Temelleri. Ankara: TGV.
- Efe, A. ve Aydemir, M. (2015). Yaşlı Kadın Olmak: Psiko-Sosyolojik Kuramlar Çerçevesinde Yaşlılık ve Kadın: Isparta Huzurevi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 34(1).
- Giddens, A. (2014). Modernliğin Sonuçları. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Işıkhan, V. (2000). Yaşlıların Yaşam Kalitesi. Antropoloji ve Yaşlılık, (Ed.Gönül Erkan ve Vedat Işıkhan), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu, Ankara.
- Kalaycıoğlu, S. ve ark. (2003). Yaşlılar ve Yaşlı Yakınları Açısından Yaşam Biçimi Tercihleri. Türkiye Bilimler Akademisi Raporları, Ankara.
- Kaplan, Y., ve Çetinkaya, G. (2014). Spor Yoluyla Toplumsallaşma-Yeniden Toplumsallaşma Süreci. *International Journal of Science Culture and Sport*, 2(Special Issue 2), 120-125.
- Kurtkapan, H. (2018). Aktif Yaşlılık ve Yerel Yönetim Uygulamaları: İstanbul Örneği. *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 2.
- Özkul, M., Kalaycı, I ve Aslan, A. (2017). Yaşlılık ve Kadın Sorunlarını Toplumsal Sermaye Perspektifinden Düşünmek. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(2).
- Sağır, A. (2013). Gün Algısı ve Sosyalleşme: Safranbolu Örneğinde “Gün” Sosyolojisi Denemesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(5).

Şenol, D. ve Erdem, S. (2017). Yaşlılık ve Yaşlı Kadınlarda Huzurevi Algısı: Nitel Bir Çalışma. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,7(2).

Tezcan, M. (1982). Toplumsal Değişme ve Yaşlılık. *Ankara Üniv. Eğitim Fak. Dergisi*, 15 (2).

Tufan, İ. (2003). *Modernleşen Türkiye’de Yaşlılık ve Yaşlanmak*. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınları.

Tufan, İ.(2007). I. Türkiye Yaşlılık Raporu. Antalya:Gero Yay.

Yerli, G. (2017). Yaşlılık Dönemi Özellikleri ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler.*Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52).

Yertutan, C. (1991). Yaşlılıkta Ortaya Çıkan Fiziksel Değişiklikler. *Aile ve Toplum*. 1(2).

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

Url-1: Yaşlılık Kuramları: Erişim Tarihi: 10.02.2020. Erişim Linki: (<https://slideplayer.biz.tr/slide/11921868/>).

EK1.Katılımcı Bilgileri

Kod Adı	Yaşı	Öğrenim Durumu	Medeni Durumu	Mesleği	(Varsa) Aylık Geliri
A	75	İlkokul mezunu	Eşi vefat etmiş	Ev Kadını	(Eş emekli aylığı)
B	68	İlkokul mezunu	Evli	Temizlik Personeli	Emekli Aylığı
C	67	Ortaokul mezunu	Eşinden ayrı yaşıyor	Terzi	Emekli Aylığı
D	72	Ortaokul mezunu	Evli	Ev Kadını	(Eş emekli aylığı)
E	76	İlkokul mezunu	Eşinden ayrı yaşıyor	Ev Kadını	(Eş emekli aylığı)
X	68	İlkokul mezunu	Evli	Ev Kadını	(Eş emekli aylığı)
Y	66	Lise mezunu	Evli	Ev Kadını	(Eş emekli aylığı)
Z	82	İlkokul mezunu	Eşi vefat etmiş	Ev Kadını	(Eş emekli aylığı)
K	76	İlkokul mezunu	Eşi vefat etmiş	Ev Kadını	(Eş emekli aylığı)
L	72	Ortaokul mezunu	Evli	Ev Kadını	(Eş emekli aylığı)
M	75	İlkokul mezunu	Eşi vefat etmiş	Ev Kadını	(Eş emekli aylığı)
N	76	İlkokul mezunu	Eşi vefat etmiş	Ev Kadını	(Eş emekli aylığı)
P	65	İlkokul terk	Evli	Temizlik Personeli	Emekli Aylığı
R	66	Lise mezunu	Evli	Memur	Emekli Aylığı
S	68	Lise mezunu	Evli	Memur	Emekli Aylığı
Ş	66	Lise mezunu	Boşanmış	Aşçı	Emekli Aylığı
Q	72	Ortaokul mezunu	Evli	Ev Kadını	(Eş emekli aylığı)
T	67	İlkokul terk	Evli	Ev Kadını	(Eş emekli aylığı)
V	67	Ortaokul mezunu	Eşinden ayrı yaşıyor	Ev Kadını	(Eş emekli aylığı)
W	76	İlkokul mezunu	Eşi vefat etmiş	Ev Kadını	(Eş emekli aylığı)